

حضرت فاطمه (س) و تربیت فرزندان

مقام مادری، مقام بسیار مهمی است زیرا مقام انسان‌سازی است و بخش عظیمی از نقش تربیت انسان‌های پاک و وارسته و پرورش شخصیت‌های بزرگ و فرزانه بر عهده وی است.

مقام مادری، مقام بسیار مهمی است زیرا مقام انسان‌سازی است و بخش عظیمی از نقش تربیت انسان‌های پاک و وارسته و پرورش شخصیت‌های بزرگ و فرزانه بر عهده وی است.

سه اصل وراثت، تربیت و محیط، پایه اصلی برای تکوین شخصیت انسان هستند و باید دانست که در مسئله تربیت و آموزش، حق بزرگ فرزند بر پدر و مادر است، به ویژه مادر در این راستا نقش بیشتر دارد، زیرا چندین برابر به فرزندان نزدیکتر است. حضرت زهرا(س) در تربیت فرزند، نمونه بوده و براسستی که مسئولیت مقام مادری را به خوبی انجام دادند و فرزندی چون امام حسن(ع)، امام حسین و زینب(ع) و ام‌کلتوم(ع) را به جامعه تحویل دادند که هر یک از آنها نمونه‌ای برجسته از انسان‌هائی آگاه، شجاع، مؤمن، مجاهد و دارای عالیت‌ترین ارزش‌های والای انسانی بودند.

در تربیت صحیح فرزند، اموری از ارکان تربیت است که از جمله آنها می‌توان به دوست بودن با فرزند و محبت لازم به او و ترک خشونت و تندی، بهاء دادن به شخصیت فرزند و ترک تحقیر او، توجه به نیازهای جسمی و روحی فرزند و تأمین آن نیازها، رعایت عدالت در میان کودکان، برخورد صحیح و واقعی و صادقانه با آنها، توجه به ظرافت‌های روانی کودک و حفظ آن ظرافت‌ها از آسیب‌های انحرافی، نصیحت و اندرز و آگاهی بخشی، تغذیه سالم از نظر ظاهر و باطن، توجه به حضور و غیاب فرزند و همنشینان او، ایجاد رقابت‌های سالم و سازنده برای تحریک احساسات فرزند در جهت‌گیری به سوی کمال اشاره کرد که حضرت زهرا(ع) تمام این ارکان و امور دیگری را که در شکل‌گیری شخصیت فرزند لازم است، را با آگاهی و هوشمندی مخصوص به خود رعایت می‌کردند.

ایشان هرگز خاطر کودکان خود را نرنجانید و همواره با نوازش پرمهر خود با آنها رفتار می‌کرد و هرگز نگذاشت که آنها نسبت به مهر و توجه مادر احساس محرومیت کنند، خود گرسنه و تشنه می‌ماند، ولی آنها را سیر و سیراب می‌کرد.

حضرت فاطمه(س) در زمینه تربیت فرزندان به گونه‌ای عمل می‌کردند که فرزندان‌شان ضمن کمال‌یابی و کمال‌جوئی، نسبت به همدیگر بسیار مهربان و دلسوز باشند و در برخورد و رفتار خانوادگی احترام یکدیگر را حفظ کنند. به همین جهت بود که امام حسین(ع) احترام خاصی به امام حسن(ع) می‌گذاشتند و در حضور ایشان صحبت نمی‌کردند و به خواهرشان حضرت زینب(س) به شکلی فوق‌العاده علاقه‌مند بوده و به احترام ایشان با اینکه کوچک‌تر از امام حسین(ع) بودند از جایشان بر می‌خاستند و همچنین محبت و احترام متقابل حضرت زینب(س) به برادرانشان فوق‌العاده بود.

حضرت زهرا(س) بر این مطلب تأکید داشتند که بچه‌ها را از کودکی به شکلی مناسب به انجام تکالیف فراخوانند و آنان را به ارتباط با خدا پیوند دهند و بذر محبت و ارتباط با معبود را در کام آنان بیفشانند تا انجام تکلیف برای آنان نه تنها رنج و مشقتی نداشته باشد، بلکه با شوق و اشتیاق به استقبال آن بروند.

بر این اساس دخت پیامبر گرامی اسلام (ص) فرزندان خود را حتی به شب زنده‌داری عادت می‌دادند. البته ایشان شیوه تربیت را به خوبی می‌دانستند و به گونه‌ای برخورد می‌کردند که در حد توان و استعداد فرزندان باشد.

مثلاً آن حضرت، در شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان کودکان خود را به بیداری و نخفتن و می‌داشتند. و برای این کار از قبل و در روز، بچه‌ها را می‌خواباندند تا کاملاً استراحت کنند و غذای کمتری به آنان می‌دادند تا بدین گونه زمینه و موقعیت بهتر و مطلوب‌تری از نظر جسمی و روحی برای شب زنده‌داری داشته باشند و می‌فرمودند: "محروم است کسی که از برکات شب قدر محروم بماند."

از جمله روش‌های تربیتی حضرت فاطمه(س) نوع دوستی ایشان بوده است، که در برابر چشمان تیزبین فرزندان‌شان، به مردم کمک می‌کردند و خود گرسنه می‌ماندند، ولی دیگران را سیر می‌کردند.

حضرت فاطمه(س) گریبندشان را به فقرا ایثار کردند و آنان را مورد نوازش قرار دادند و از پول آن پارچه‌هایی خریداری شد و برای بی‌لباس‌ها، لباس مناسب تهیه شده ... و پرده‌های خانه‌اشان در اختیار پیامبر خدا قرار گرفت و از آن برای نیازمندان، لباس خریداری شد.

آن حضرت نه تنها در مسائل اقتصادی و رفع مشکلات روزمره‌ی مردم پیشگام بودند، حتی از نظر اخلاقی، عواطف انسانی، ارشاد و هدایت مردم نیز به کمک آنان شتافته و مصالح آنان را پی‌گیری می‌کردند و در حقشان دعا می‌کردند و از این طریق فرزندان خویش را با چنین عواطف اسلامی پرورش می‌دادند. حضرت امام حسن (ع) می‌فرمایند: شبی مادرم را دیدم که تا صبح به عبادت پرداخته و مرتب مؤمنین و دیگران را دعا می‌کرد، ولی در حق خود ساکت بود. از علت آن پرسیدم، فرمودند "اول همسایه، سپس خودمان. عطوفت و مهر مادری در حضرت زهرا(س) به قدری بود که در لحظات پایانی عمر خود، سخت نگران حال فرزندان‌شان بود. شاید بیشترین نگرانی آن حضرت برای محرومیت آنها از مادر بود، زیرا او می‌دانست که پس از شهادتش، هیچکس نمی‌تواند مهر و محبت مادری را نسبت به آنها داشته باشد. فاطمه‌ی زهرا(س) برای اینکه فرزندان‌شان از این نعمت بزرگ یعنی محبت مادرانه، کاملاً محروم نمانند، به حضرت علی(ع) پیشنهاد کرد و از ایشان خواست که پس از او، کسی را به

همسری انتخاب کند، که بتواند از عهده‌ی این مهم برآید. حضرت علی و فاطمه (ع) در خانه به بازی کردن فرزندان خود توجه کافی داشتند و همین امر، موجب شادابی و نشاط روزافزون آنها می‌شد. حضرت فاطمه (س) از همان کودکی با فرزندان همبازی می‌شد و به این نکته نیز توجه داشت که در بازی، نوع الفاظ و حرکات مادر، سرمشق کودک، قرار می‌گیرد؛ بنابراین باید از کلمات و جملات مناسبی استفاده کرد. علاوه بر این باید در قالب بازی های کودکانه شخصیت کودک را تقویت کرد و او را به داشتن افتخارات و ارزش‌های اکتسابی، تحریک و تهییج کرد. اینها همه مرهون در پیش گرفتن شیوه‌های صحیح در این رابطه است. شکی نیست که لائیه‌های دوره کودکی جاذبه‌ی خاصی همراه با حلاوت فراموش نشدنی در ذهن انسان داشته و در تقویت و تثبیت ارزشهای اخلاقی، اجتماعی و حتی ارائه الگو و اسوه شخصیتی می‌تواند، نقش خطیر ایفاء کند، بنابراین حضرت زهرا (س) این عنصر تربیتی را با استفاده از ذوق شعری خویش به بهترین وجه به کار می‌گرفتند و اشعار سرشار از مضامین بلند را در ساعات بازی بچه‌ها می‌خواندند که آنها را سرگرم کرده و مفاهیم والای ارزشی را به فرزندان شان تلقین می‌کردند. به عنوان نمونه خطاب به امام حسن مجتبی (ع) می‌فرمود: «اشبه اباک یا حسن واخلع عن الحق الرسن واعبد الها ذالمنن ولا توال ذاالاحسن» یعنی «ای حسن همچون پدرت باش و ریسمان را از اطراف حق بردار خداوند صاحب نعمتها را پرستش کن و با افراد کینه‌توز دوستی مکن» در جای دیگر خطاب به امام حسین (ع) این سروده را می‌خواندند: «انت شبیه بابی لست شبیها بعلی» «تو به پدرم رسول‌الله شباهت داری شبیه علی (ع) نیستی». درحالی که حضرت زهرا (س) این شعر را خطاب به

امام حسین (ع) می‌خواندند و با او بازی می‌کردند و حضرت علی (ع) می‌شنیدند و تبسم می‌کردند. منبع: ایسنا